

Jó szülő-e az állam?

Szöveggyűjtemény
Szerk.: Rácz Andrea

BOGÁCS ERNŐ

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Módszertani Igazgatóság

Az állam és a szülőség összekapcsolása meghökkenítő lehet, viszont a jóléti állam funkciói között megtalálható a veszélyeztetett gyermekekről történő gondoskodás, mely elképzelhetetlen bizonyos szülői attribútumok nélkül. A szülőként meghatározható állam és ebből fakadó feladatai azok a témák, amelyet a Rácz Andrea által szerkesztett szöveggyűjtemény – egy kapcsolódó kutatás köré felépítve – áttekinthető módon strukturálva elemez.

Az állam szülői szerepvállalása, a hivatkozott célcsoport vonatkozásában az Egyesült Királyságbeli gyermekpolitika kulcseleme, melyet a „corporate parenting” fogalmával jelölnek. A kifejezés pontos magyar visszaadása nem lehetséges, ezért került bevezetésre a „*korporált szülőség*” fogalma. A „*corporate*” szó két releváns jelentése a felelősségre vonatkozó *közös* és az együttműködést hangsúlyozó *testületi*. Pontos és adekvát megfelelőjével nem rendelkezik a magyar nyelv, így szükségessé vált egy új szakmai kifejezés bevezetése. A korporált szó alkalmazása a szülőséggel összekapcsolva megfelelően tudja kifejezni az együttműködésen alapuló közös felelősségű szülői minőségben felfogott gondoskodást mint követelményt.

A magyar gyermekvédelem által is megfogalmazott együttműködés fontossága az Egyesült Királyságban így módon válik hangsúlyossá és személyessé. A gyakorlatias angolszász gondolkodás az így meghatározott gondoskodást ugyanakkor nem homályos érzelemvezérelt erkölcsi felelősségként ragadja meg, hanem jól körülírt feladatokban és eredményességi mutatókban. A sztenderdként is meghatározható feladatok és indikátorok ugyanis elengedhetetlen feltételei a hatékony szükségletkielégítésnek mindaddig, amíg célként nem önállósulnak, és háttérbe nem szorítják a célcsoport szubjektív és explicit szükségleteit (melyek kielégítésére és definiálására hivatottak).

A sztenderdizáció milyensége és mértéke (különösen, ha politikai vonatkozása is figyelembe vesszük), hasonlít a kazuisztikus és az épp szükséges mértékű jogi szabályozás problematikájára. A szakma (és nem politika) által meghatározott, és az érintettek szükségleteire reagáló sztenderdek (egyértelmű és lényegi feladatok és eredményességi mutatók) elengedhetetlenek a professzionális működés szempontjából. Maga a szülői szerepbe kényszerült állam is csak így módon tud eleget

tenni ebből fakadó kötelességeinek, így tudja meghatározni feladatait, a végrehajtás módját és minőségét. Formálisan ez a statisztikai és a szakmai nyilvántartási rendszer pontosságában és használhatóságában érhető tetten. Jól meghatározott szten-derdek nélkül elképzelhetetlen statisztikai rendszer kialakítása és működtetése. A pontos fogalmi lehatárolás és cselekvési követelmények nélkül meghatározhatatlan: például a veszélyeztetett vagy bántalmazott gyermekek száma, mely kihatással van az állam beavatkozási indokoltságára és eredményességének behatárolására is.

Informálisan vagy gyakorlati szempontból a sztenderdek kialakításában figyelembe kell venni a késő modern társadalom kihívásait, mely túlmutat az egyszerű generációs különbségeknél. Az ebből fakadó érték és világnézeti váltás/válság olyan tény, melyet nem lehet figyelmen kívül hagyni a gyermekvédelem feladatainak és eredményességi mutatóinak meghatározásánál, tekintettel arra, hogy a szekularizáció megjelenéséhez hasonlatos paradigmaváltással kell szembesülnie a szakmának, mely egyébként is identitásválsággal küzd (szociális munkásként vagy nevelőként határozza-e meg magát).

Egy alulról építkező, a participáció elvét alkalmazó módszertan sokat tudna segíteni a késő modernitás által támasztott kihívások, az identitásválság feloldásában, ezen keresztül pedig egy olyan gyermekvédelmi gondoskodási rendszer kialakításában, amelyben a sztenderdek és a szubjektív szükségletek között megfelelő az egyensúly, és ezáltal megerősítő jellegű, ugyanakkor benne van a hatékony működéshez szükséges mértékű kontroll, visszacsatolás is.

A késő modern társadalom által támasztott nevelési kihívásokra hatékony válaszok adhatók. A veszélyeztetett gyermekek körében végzett rezilienciakutatások, továbbá az e kutatás eredményeire reagáló, a reziliens gyermekek arányának növelésére alkalmas módszerek, épp a korporált szülőség két alapmotívumára utalnak vissza: a szakemberek közötti együttműködésre és a minőségi jelzőként értelmezett szülőségre.

Az így értelmezett szülőség témakörét elméleti és gyakorlati szempontból is elemző szöveggyűjtemény alpműként is ajánlható mindazon gyermekvédelmi szakemberek számára, akiket érdekelnek a munkájukban tapasztalható és várható kihívások okai, valamint a megelőzésükre vagy kezelésükre alkalmas válaszok.

Szerkezete szempontjából megközelítve, a tanulmánykötet két részben foglalja össze az állam szülői attribútumait, az ezeket kikényszerítő szükségleteket, gyakorlati megvalósulásukat, és az ebből fakadó kihívásokat.

Az első, rövidebb rész nemzetközi kitekintésben vizsgálja a corporate parenting elméletét és gyakorlatát, beleértve a sztenderdizáció és a tevékenységadminisztráció kérdéskörét, a szülők és gyermekek elhelyezési lehetőségeit, valamint a végső elhelyezés irányelveit.

A szöveggyűjtemény terjedelmét illetően is jelentősebb részében, a posztmodern társadalom által generált szükségszerűségekből kiindulva térképezi fel az ehhez is igazodó gyermekvédelmi struktúraváltás professzionalitást célzó paramétereit, az értékváltásra adható eredményes nevelésmódszertani válaszokat, kitérve a vér sze-

rinti család szerepére és a speciális ellátás feltételrendszerére. Kitekintést nyújt továbbá a nevelésbe vett gyermekek különböző oktatási formákban történő részvételi jellemzőire és lehetőségeire, jogaik gyakorlásának alternatív módszerére és a gyermekvédelem előtt álló kihívásokra.